

MATAS PRETORIJUS

PRŪSIJOS
ĮDOMYBĖS,
arba
PRŪSIJOS
REGYKLA

•
Antras tomas

•
II knyga

PRŪSIJOS DEMOLOGIJA

III knyga

PRŪSIJOS TOPOGRAFIJA

•
Parengė I. LUKŠAITĖ
bendradarbiaudama su
V. GERULAITIENE, M. ČIURINSKU, I. TUMAVIČIŪTE

LII
LEIDYKLA

Vilnius 2004

TURINYS

PRATARMĖ (<i>Ingė Lukšaitė</i>)	5
VORWORT (<i>Ingė Lukšaitė</i>)	6

<i>Ingė Lukšaitė</i> . MATAS PRETORIJUS IR JO PRŪSIJOS ĮDOMYBIŲ ANTROJI BEI TREČIOJI KNYGOS	7
<i>Ingė Lukšaitė</i> . MATTHÄUS PRÄTORIUS UND DAS ZWEITE UND DRITTE BUCH SEINES WERKES <i>DELICIAE PRUSSICAE</i>	25

SKELBIMO PRINCIPŲ PAPILDYMAI (<i>Ingė Lukšaitė ir Vilija Gerulaitienė</i>)	45
ZUSÄTZE ZU DEN GRUNDSÄTZEN DER EDITION DER HANDSCHRIFT (<i>Ingė Lukšaitė ir Vilija Gerulaitienė</i>)	47

MATTHÄUS PRÄTORIUS. DELICIAE PRUSSICAE, ODER PREUSSISCHE SCHAU-BÜHNE

MATAS PRETORIJUS. PRŪSIJOS ĮDOMYBĖS, ARBA PRŪSIJOS REGYKLA

Daß Zweyte Buch <i>der Preussischen Schaubühne</i> . DEMOLOGIA PRUSSIAE (archeografinis parengimas – <i>Vilija Gerulaitienė</i> , bibliografiniai komentarai – <i>Ingė Lukšaitė</i>)	62
Antroji <i>Prūsijos regyklos</i> knyga. PRŪSIJOS DEMOLOGIJA (vertė <i>Irena Tumavičiūtė</i> ir <i>Mintautas Čiurinskas</i>)	63
<i>Daß 1ste Capitel</i> . Von der Schwierigkeit, die sich findet in Beschreibung der Alten Völcker	64
<i>Pirmas skyrius</i> . Apie sunkumus, kylančius aprašant senąsias tautas	65
<i>Daß 2te Capittel</i> . Von den ältesten Völckern in Preussen, denen so genandten Scythen	72
<i>Antras skyrius</i> . Apie seniausias Prūsijos tautas, vadinamuosius skitus	73
<i>Daß 3te Capittel</i> . Von den Sarmaten in Preussen	80
<i>Trečias skyrius</i> . Apie sarmatus Prūsijoje	81

<i>Daß IV. Capittel.</i> Von den Slaven und Slavinen	90
<i>Ketvirtas skyrius.</i> Apie slavus ir slavinius	91
<i>Daß 5te Capittel.</i> Von den Germaniern	96
<i>Penktas skyrius.</i> Apie germanus	97
<i>Daß 6te Capittel.</i> Von den Gothen	108
<i>Šeštas skyrius.</i> Apie gotus	109
<i>Daß 7de Capittel.</i> Von den Geten, Guthen und Gythonen etc. etc.	156
<i>Septintas skyrius.</i> Apie getus, gutus, gitonus ir taip toliau	157
<i>Daß 8te Capittel.</i> Von den jetzigen Gudden in Preussen, ihrer Verachtung, und woher selbige entstanden	182
<i>Aštuntas skyrius.</i> Apie dabartinius gudus Prūsijoje, jų niekinimą ir iš kur toji panieka kilo	183
<i>Daß 9de Capittel.</i> Von den Vandalis, Wenden, Venedis, Windis, Windelicis etc. etc., Vinis	194
<i>Devintas skyrius.</i> Apie vandalus, vendus, venedus, vindus, vindelus, vinus ir taip toliau	195
<i>Daß 10de Capittel.</i> Von der Insul Scandia und derselben Völcker	210
<i>Dešimtas skyrius.</i> Apie Skandijos salą ir jos tautas	211
<i>Daß 11te Capittel.</i> Von den Sueonibus, Suevis, Suevo-Gothen	222
<i>Vienioliktas skyrius.</i> Apie sveonus, svevus, svevus-gotus	223
<i>Daß 12te Capittel.</i> Von den Aestiis, Scirris, Hiris, Vidiariis, Polexianis, Sulodemistis etc. etc.	236
<i>Dvyliktas skyrius.</i> Pasakojama apie aisčius, skirus, hirus, vidiarijus, poleksėnus, sulodemistus ir t.t.	237
<i>Daß 13te Capitel.</i> Von den Galindis, Sudinis et Stavanis	246
<i>Tryliktas skyrius.</i> Apie galindus, sudinus ir stavanus	247
<i>Daß 14. Capitel.</i> Von den Preussischen Völckern Alanis	256
<i>Keturioliktas skyrius.</i> Apie prūsų tautas alanus	257
<i>Daß 15te Capittel.</i> Von den Herulis, Werulis etc. etc.	284
<i>Penkioliktas skyrius.</i> Apie herulus, verulus ir t.t.	285
<i>Daß 16. Capittel.</i> Von den Gepedis, Burgundionibus und andern Völckern, die die Auctoren / pflegen in Preussen zu setzen	312
<i>Šešioliktas skyrius.</i> Apie gepedus, burgundus ir kitas tautas, kurias autoriai paprastai mano gyvenus Prūsijoje	313
<i>Daß 17te Capittel.</i> Von der eusserlichen Gestalt-kentnūß der Alten Preussen	328
<i>Septynioliktas skyrius.</i> Apie tai, kas žinota apie senovės prūsų išvaizdą	329
<i>Daß 18de Capittel.</i> Von den Riesen und Zwergen in Preussen	340
<i>Aštuonioliktas skyrius.</i> Apie Prūsijos milžinus ir nykštukus	341
<i>Daß 19de Capittel.</i> Von allerhand Gattungen der Menschen	352
<i>Devynioliktas skyrius.</i> Apie savitus žmones	353
<i>Daß 20ste Capittel.</i> Von der Gemüths-Verfassung der alten Preussen	364
<i>Dvidešimtas skyrius.</i> Apie senovės prūsų būdą	365

Daß Dritte Buch der Preussischen Schaubühne. TOPOGRAPHIA PRUSSIAE (archeografinis parengimas – <i>Vilija Gerulaitienė</i> , bibliografiniai komentarai – <i>Ingė Lukšaitė</i>)	376
Trečioji Prūsijos regyklos knyga. PRŪSIJOS TOPOGRAFIJA (vertė <i>Irena Tumavičiūtė</i> ir <i>Mintautas Čiurinskas</i>)	377
<i>Daß 1ste Capittel. Von den Gränzten und Situation des Preussen Landes und /</i> Beschreibung dessen	378
<i>Pirmas skyrius. Apie Prūsijos sienas ir jos padėtį; jų aprašymas</i>	379
<i>Daß 2te Capittel. Von den Wassern in Preussen, insonderheit der grossen Ost- / und</i> Stehenden Seen in Preussen	400
<i>Antras skyrius. Apie Prūsijos vandenį, ypač apie didžiąją Baltijos jūrą ir nepratikus</i> Prūsijos ežerus	401
<i>Daß 3te Capittel. Von den Flüssen in Preussen</i>	410
<i>Trečias skyrius. Apie Prūsijos upes</i>	411
<i>Daß 4te Capittel. Von der Eintheilung des Landes Preussen</i>	480
<i>Ketvirtas skyrius. Apie Prūsijos šalies suskirstymą</i>	481
<i>Daß 5te Capitel. Hält in sich eine kurtze Historische Beschreibung der Städte, /</i> Schlösser und vornehmsten Örter in Preussen	544
<i>Penktas skyrius. Trumpas istorinis Prūsijos miestų, pilių ir žymiausių</i> vietų aprašymas	545
DALYKINIAI KOMENTARAI (<i>Ingė Lukšaitė</i>)	723
Antra knyga. <i>Demologija</i>	723
Trečia knyga. <i>Prūsijos topografija</i>	756
TRUMPINIMAI	787
Ženkilai	792
Literatūros trumpinimai	793
ILIUSTRACIJŲ SARAŠAS	797
RODYKLĖS (<i>Vilija Gerulaitienė</i>)	799
Asmenvardžių rodyklė	801
Geografinių vardų ir etnonimų rodyklė	823
Mato Pretorijaus baltiškais laikytų žodžių rodyklė	875